

ресторанним комплексом в період воєнного стану керівнику перед собою необхідно поставити базові цілі, такі як: фізична безпека працівників, постійне тримання зв'язку, забезпечення психологічної підтримки, обов'язкове втримання команди, бути емоційно відкритим, розбавляти щоденну рутину за рахунок масових заходів. В такий спосіб можна уникнути вигорання, яке ще нікому не йшло на користь. Інакше є ризик втратити цінник працівників, яких замінити буде дуже важко.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жильченкова В.В. Менеджмент персоналу організації у системі антикризового управління: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.02 "Підприємництво, менеджмент та маркетинг"; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2000. 20 с.
2. Економіка їде на захід: як рятується український бізнес від війни. URL: https://lb.ua/economics/2022/05/11/516454_ekonomika_ide_zahid_yak_ryatuietsya.html (дата звернення: 14.02.2023)
3. Менеджмент під час війни: як піклуватись про персонал. URL: <https://hurma.work/blog/hr-menedzhment-pid-chas-vijny-yak-pikluvatysya-pro-personal/> (дата звернення: 16.02.2023)
4. HR під час війни: виклики та уроки. URL: <https://uniqa.ua/blog/hr-pid-chas-viyni-vikliki-ta-uroki-chastina-1-/> (дата звернення: 17.02.2023)

*Слатвінська Л. А., канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри технологій та організації туризму
і готельно-ресторанної справи,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна*

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ТУРИЗМ

В умовах біфуркаційних змін від індустріального до цифрового суспільства розвиток інформаційного простору та інформаційних технологій стає вектором й стратегією економічного зростання, забезпечення фінансової та соціально-політичної стабільності, підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності учасників відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, збільшуються обсяги інформації доступної суб'єктам туристичної діяльності

Туризм представляє собою складну екосистему, яка складається із багатьох учасників: off-line та on-line постачальників інформації та послуг (туристичні бюро, цифрові платформи, постачальники туристичних технологій), туристичні агенти і туроператори, постачальники послуг з розміщення, організації з управління туристичними дестинаціями, пасажирські перевезення.

Досягнення в сфері технологій стимулюють інновації, зростання і глобалізацію у туристичній сфері та наповнюють іншим змістом поняття подорожей в цілому. Очевидним є і те, що в епоху глобальної цифрової трансформації діджитал-комунікації набувають значимості та стають стратегічним імперативом для фахівців макро-, мезо- та мікро-рівнях у сфері туризму.

Тимчасове припинення туристичної діяльності у 2020 р., особливо у сфері міжнародного туризму, призвело до певних побоювань учасників ринку стосовно перспектив розвитку галузі рекреації та потреби у висококваліфікованих спеціалістах на ринку праці, адже в щорічних звітах провідних міжнародних організацій, таких як UNWTO та Всесвітня рада з подорожей та туризму, перш за все, увага приверталася до ролі туристичної діяльності в забезпеченні зайнятості.

Сьогодні традиційні види туризму переживають стадію занепаду, однак водночас спостерігається поява нових видів і форм відпочинку, яка враховує обмеження на тимчасові переміщення й особливості ділових і міжособистісних комунікацій у дистанційному режимі, що потребує від працівників зайнятих у цій сфері відповідних професійних компетенцій. Практично всі ці форми засновані на використанні інноваційних технологій і синтезу базових технологічних операцій процесу створення туристичних послуг із сучасними надбаннями галузі ІТ [1].

З 24 лютого 2022 року в Україні введений воєнний стан у зв'язку із повномасштабним військовим вторгненням російської федерації на територію суверенної держави Україна. Одним із стратегічних завдань у воєнний та післявоєнний період для стейкхолдерів індустрії туризму є збереження кадрового потенціалу та формування культури відвідування місць пам'яті про злочини росії в Україні, враховуючи при цьому суспільну думку та світовий досвід.

Україна сьогодні потерпає від терористичної агресії російської федерації. Адже, війна проти України спричинила болючі виклики для індустрії туризму і у інших країнах світу. Відповідно, виникла потреба зміни фокусу стратегічних цілей і у реконструюванні завдань сталого розвитку туризму та курортів в Україні, відновленні та подальшого розвитку туризму на принципах сталості. Пріоритетним завданням стає підготуватися до наслідків входження України до складу ЄС, зокрема, інтегрування вітчизняного законодавчо-нормативного поля до європейського, необхідності конкретизації місця і ролі туризму у відновленні України у повоєнний період. Тому, профільні державні інституції, представники бізнесу із туристичної індустрії та сфери гостинності, заклади освіти, громадські організації за підтримки Державного агентства розвитку туризму України працюють над тим, щоб підготувати туристичний ринок та фахівців до нових потреб українського суспільства у повоєнний час. Всі інституції працюють над створенням дієвого інструменту, який забезпечить співпрацю з іноземними експертами у сфері туристичного менеджменту та освіти в цій галузі, вагому роль у відновленні покладено на людський ресурс.

У травні 2022 р. відбулася чергова зустріч лідерів світу на Всесвітньому економічному форумі (World Economic Forum) у Давосі. Основна теза зустрічі «Історія у зворотному моменті: політика, Уряди та бізнес-стратегії». З огляду на посилення глобальних небезпек у світі лідери Урядів світу були орієнтовані на визначення основних пріоритетів з нівелювання загроз: глобальна пандемія, військові конфлікти, геоекономічні збурення, зміни клімату, можливості адаптації до суспільних загроз, а також потреба перекваліфікації кадрів за потребою роботодавців. Сучасні глобальні тенденції показують потребу у розширенні сфери надання освітніх послуг з урахуванням потреб та інтересів особистості, що засвідчують і аналітики Всесвітнього економічного форуму. Зміни у підходах надання знань та вмінь обумовлені тенденціями цифровізації процесів та інтернетизації сфер діяльності, міграційними процесами, техніко-технологічними змінами та потребою у перекваліфікації за потребою роботодавців. Фахівці повинні отримувати вміння, які дозволять їм швидко адаптуватися на робочому місці та бути готовими до фахової й суспільної адаптації з огляду на виклики [3].

Розглядаючи уважно складові показників індексу глобальної конкурентоспроможності і індексу людського розвитку, то стає зрозуміло, що половина з них стосується якості й конкурентоспроможності найважливішого ресурсу. Іншими словами, чим вище конкурентоспроможність фахівців, тим вище конкурентоспроможність країни [4].

Тому, активно відбувається перегляд цілей і змісту освіти, підвищуються вимоги до підготовки фахівців, які були б достатньо конкурентоспроможними на сучасному ринку праці. Мова йде насамперед про формування творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця в індустрії туризму, потреби самореалізації, самовираження не тільки в період навчання у вищому закладі освіти, але й упродовж усього життя [5].

Підвищення індексу конкурентоспроможності туристичної України серед країн світу залежить від постійного вдосконалення підготовки кадрів, розвитку їх компетентностей та зміни парадигми і форм освітнього процесу.

Працедавець шукає кваліфікований персонал, який володіє певними групами компетенцій і ще не так давно їх було дві: hard skills (англ. – жорсткі знання, навички) і soft skills (англ. – м'які навички). До перших відноситься все, що можна довести до автоматизму в тій або іншій професійній сфері – базові уміння і навички. Друга група компетенцій дозволяє людині бути успішною незалежно від специфіки основної діяльності. Вона включає уміння переконувати інших, презентувати себе і свої ідеї, працювати в команді, брати на себе відповідальність, бути гнучким і тому подібні. Наразі, у зв'язку з глобальною комп'ютеризацією, що охопила майже усі виробничі сфери, виділилася ще і третя група компетенцій – цифрових (digital skills). І виділити, яка ж цих груп пріоритетна – неможливо. Донедавна перевагу надавали «hard skills» і на їх опанування була спрямована вся вища освіта в світі. Втім, сучасні науковці провідних університетів світу доводять практичними дослідженнями, що професійний успіх випускника на 75 – 85% залежить від soft skills і тільки на 25 – 15% – від hard skills [4, с. 171].

Відмітимо, що успішність випускника і його фаховий потенціал формують не тільки державні вимоги (стандарт), але й збалансовані вимоги інших зацікавлених стейкхолдерів, особливо активних учасників ринку праці. Адаптація освітньо-професійних програм з підготовки кадрів у вітчизняних закладах вищої освіти для індустрії туризму та гостинності до відповідності очікуванням бізнесу є важливим фактором для задоволення потреб як випускників так і працедавців [5].

Отже, з метою відповідності між реальними знаннями, уміннями та навичками випускника закладу вищої освіти за бакалаврською освітньою програмою Туризм, яких він набуває під час навчання та очікуваннями ринку праці, важливо під час освітнього процесу збалансовувати формування та розвиток «hard skill competencies», «soft skill competencies», «digital skill competencies» необхідних для професійної діяльності в індустрії туризму, що у свою чергу врівноважує інтелектуальний та практичний зміст підготовки фахівців, адже високопрофесійні фахівці зміцнюють обороноздатність країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дехтяр Н. А. Світовий ринок туристичних послуг і пріоритети розвитку туризму в Україні: монографія. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2021. 470 с
2. Вишнеvsька О.М., Глобальні пріоритети у формуванні освітнього середовища. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №33 (2022), 19-27. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення 12.02.2023).
3. Управління конкурентоспроможністю персоналу, робіт та послуг: теорія, методологія, практика: колективна монографія. / В.В. Іванова. 2022. URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/struktura/kaf_ekonom_uprsv_pers.pdf (дата звернення 12.02.2023).
4. Kozubovska I., Ivats O., Sharodi J. NEW EDUCATIONAL PARADIGM «LIFELONG LEARNING» IN PEDAGOGIC EDUCATION: FOREIGN EXPERIENCE. Norwegian Journal of development of the International Science. Vol. 2. No 63/2021/ p/ 28-32. URL: http://www.norwegian-journal.com/wp-content/uploads/2021/06/NJD_63_2.pdf (дата звернення 12.02.2023).
5. Слатвінська Л. А., Збиранник О. М. Формування професійних компетенцій бакалаврів спеціальності туризм в закладах вищої освіти України. Sciences of Europe. 2022. № 106. Vol. 1. P. 63–70. DOI: 10.5281/zenodo.7408631 URL : <https://www.europe-science.com/wp-content/uploads/2022/12/Sciences-of-Europe-No-106-2022.pdf> (дата звернення 12.02.2023).